

Rapporter

KVINDER I DEN BORGERLIGE MUSIKKULTUR

Siden 1. juli 1990 har jeg arbejdet på et projekt med titlen *Kvindens rolle i den borgerlige musikkultur i Danmark 1800-1850*. Projektet finansieres af en treårig bevilling fra Statens Humanistiske Forskningsråd og udføres på Musikvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet.

Det private musikliv dannede ikke blot en tryk ramme om kvindernes musikudøvelse i det borgerlige samfund, men var også forum for to af 1800-tallets væsentlige musikalske genrer, romancen og karakterstykket for klaver. I den nære kontakt med musikken, som kvinderne fik som udøvere, lå også forudsætningerne for, at de kunne begynde at skabe musik, og det er karakteristisk, at de kvinder, som komponerede i første halvdel af 1800-tallet, udtrykte sig i intime musikalske genrer, der rettede sig mod det private rum. Det er altså først og fremmest på denne baggrund, kvindernes virke som komponister skal belyses. Projektet sigter desuden på at afdække kvindernes indsats som musiklærere og som udøvende sangere og musikere i det offentlige koncertliv.

Kvindernes musikdyrkelse må formodes at have haft stor økonomisk betydning for det musikalske marked. Dels bidrog deres forbrug af instrumenter, musikaler og musikundervisning til udbygningen af musikhandelen og instrumentfabrikationen; dels bidrog de som flittige teater- og koncertgængere til at financiere det offentlige musikliv.

Det private musikliv er en kildemæssigt vanskelig størrelse at håndtere, for nok rummer memoirelitteraturen mange udsagn om musikdyrkelsen i private kredse, men oplysningerne er sjældent konkrete med hensyn til tid, sted og repertoire. Af metodiske grunde har jeg derfor koncentreret mit søgearbejde om en lille halv snes kvinder, som komponerede i første halvdel af 1800-tallet. Arbejdet med at opspore biografisk og musikalsk materiale vedrørende dem har givet mig nogle konkrete holdepunkter for at undersøge det private musikliv i nogle bestemte miljøer.

Af praktiske grunde har min udforskning af kvinder i det offentlige musikliv stort set begrænset sig til København, og kun hvor materialet har gjort det muligt, har jeg fulgt de udøvenes karriere videre ud i – eller ud af – landet. Jeg har fokuseret på kvindernes instrumentvalg, musikalske repertoire, karriereløb og sociale baggrund og er herved kommet på sporet af nogle bemærkelsesværdige skæbner.

Skal man pege på et område, hvor kvinder som komponister har bidraget med noget originalt, er det nok på den åndelige sangs område. Cora Nyegaards Grundtvig-udsættelser er nogle af de tidligste melodier til disse tekster, og såvel hun som Sigrid Henriette Wienecke har komponeret et stort antal kunstmusi-

kalske sange med åndelig tekst. Før romancetonen fandt vej til kirken, fandt de åndelige tekster altså vej til salonen.

Jeg er ved at lægge sidste hånd på et manuskript, der fremlægger projektets resultater i bogform, men der kan muligvis også blive tale om at publicere en separat fortegnelse over de kvindelige komponisters musik.

Lisbeth Ahlgren Jensen

DANSK INSTRUMENTALMUSIK CA. 1910-1935

Projektet, *Dansk instrumentalmusik ca. 1910-1935 med særligt henblik på instrumentalmusikken: en stilhistorisk studie på baggrund af undersøgelser af ny musiks stilling i periodens københavnske koncertliv*, gennemføres som et ph.d.-studium, støttes økonomisk af Carlsbergfondet og forventes afsluttet efter en treårsperiode den 1. februar 1995. Det er ønsket om dels at beskrive omfanget af og takten i præsentationen af udenlandsk instrumentalmusik i København i perioden ca. 1910-1935, dels at kortlægge de stilistiske tendenser i samme periodes danske instrumentalmusik, der har været de væsentligste bevæggrunde til gennemførelsen af projektet. Der foreligger ikke i den tilgængelige musiklitteratur en samlet dyberegående undersøgelse af disse forhold.

Projektet gennemføres som to hovedundersøgelser, hvoraf den første er tilendebragt. Den omfatter studier i Københavns musikliv: musikernes vilkår under den stadig stigende trussel fra den mekaniske musikreproduktion og radioen, orkesterforholdene samt den standende debat om nødvendigheden af en stor moderne koncertsal; endelig belyses fremkomsten af en række mekaniske musikreproduktionsapparater og radioens gennembrud med den deraf følgende omkalfatring af koncertlivet. Tyngden i denne undersøgelse ligger i en gennemgang af otte koncertgivende foretagender, hvis målsætning i særlig grad var at opføre ny musik samt i en kortlægning af ny udenlandsk instrumentalmusiks præsentation og opførelsesfrekvens i København i årene ca. 1885-1935. Ydermere rummer hovedundersøgelsen en opregning af instrumentaltværker opført i København 1900-1935 af udenlandske symfoniorkestre og kammerensembler.

Den anden hovedundersøgelse, som gennemføres fra efteråret 1993, vil omfatte stilistiske undersøgelser i periodens danske instrumentalmusik med særligt henblik på orkestermusikken. Foruden det allerede nævnte er der foretaget en undersøgelse af komponisters uddannelsesforhold, hvorunder særligt danske komponisters studierejser på Det Anckerske Legat har været studeret.

Projektet sigter mod en påvisning af sammenhænge mellem resultaterne af de to hovedundersøgelser.

Claus Røllum-Larsen

SATSTEKNIK OG TONALITET I DET 17. ÅRHUNDREDES INSTRUMENTALE KUNSTMUSIK

Licentiatstudium ved Musikvidenskabeligt Institut Aarhus Universitet. Indskrivningsdato: 1. marts 1992.

Projektets overordnede tematik er udviklingen af tonalitetsopfattelsen i europæisk kunstmusik og teori i den tidlige barok. Målsætningen er at redegøre for udviklingsforløbet fra 1500-tallets 8 hhv. 12 såkaldte kirketonearter til fastlæggelsen af de 24 dur- og mol-tonearter i løbet af 1600-tallet. Fra en systematisk, en terminologisk og en brugsmæssig synsvinkel fokuseres på problemstillingen *modus/modalitet contra toneart/tonalitet*.

I projektets musikteoretiske del redegøres for centrale aspekter af tonearts-læren i musiktraktaterne fra slutningen af 1500-tallet til op imod 1700, idet der lægges speciel vægt på at sammenfatte de nyere teorier og forklaringsmodeller, som blandt andre Harold Powers, Bernhard Meier og Carl Dahlhaus står som eksponenter for.

Den musikteoretiske del belyses gennem en analyse af et udvalg af musik for tasteinstrumenter fra 1600-tallet, hvis modus/toneart er entydigt fastlagt ud fra stykkets titel eller dokumenteres i den samtidige litteratur. Med udgangspunkt i specielle tonalitetsmæssige problemstillinger (toneart i teori og praksis, vokale hhv. instrumentale idiommer) centrerer analysen omkring en række determinerende parametre, herunder skala/system, nøglesætning, ambitus, kadenceskema og finaltone/-klang.

Thomas Holme Hansen

STADSMUSIKANTER OG BONDESPILLEMÆND

Privilegeret og uprivilegeret musikliv i Danmark 1660-1800

Den privilegerede stadsmusikant var en central figur i europæisk musikhistorie ca. 1500-1800. Embedets centrale betydning ligger ikke i, at det fostrede store komponister – for det skete kun i få tilfælde – men i, at stadsmusikantvæsenet var et internationalt system, der sikrede tilstedeværelsen af en alsidigt uddannet musikerstand til opfyldelse af borgernes musikbehov til hverdag og fest. Som sådan var organisationen en parallel til håndværkernes lavsvæsen, men stadsmusikanterne havde – i hvert fald i Danmark-Norge, Skåne og Slesvig-Holsten – en bredere kontaktflade både opad og nedad i samfundet til hofmusikanter, trompetere og landbospillemænd.

Projektet har et dobbelt formål: Dels det empiriske at samle fakta til en skildring af stadsmusikantvæsenet i Danmark. Dels mere teoretisk og overordnet at

diskutere problemstillinger som: Land og by. Tradition og fornyelse. Privilegeret og uprilegeret. Danmark og Europa.

I Danmark nåede stadsmusikantvæsenet sin fuldeste udfoldelse ca. 1660-1800. De kgl. privilegerede stadsmusikanter residerede i hovedstaden og ca. 25 købstæder, hvor de leverede musik til bystyret, til kirken, gav musikundervisning i latinskolen og havde monopol på al betalt musikudøvelse hos private både i byerne og på landet.

Der er i perioden tale om en indbygget modsætning mellem to forskellige slags musikliv: På den ene side det officielt regulerede, professionelle stadsmusikantvæsen og på den anden side det spontane, uorganiserede og uprilegerede musikliv (herunder den traditionelle folkemusik). De to slags musikliv bliver som regel studeret hver for sig. Min ide er at belyse, hvordan de gensidigt betingede og – i hvert fald på nogle punkter – befrugtede hinanden. Projektet lægger vægt på at besvare grundlæggende spørgsmål om stadsmusikant-institutionen, musikerne, musikkens brugssituationer og musikken selv.

Når stadsmusikanter og bondespillemand er udforsket så lidt i Danmark før 1800, skyldes det ikke mangel på kilder. Der er et stort materiale efter 1660, men det gemmer sig spredt omkring i mange forskellige arkiver. Projektet lægger vægt på at fremdrage væsentligt, nyt kildemateriale. Jeg har systematisk gennemgået udvalgte dele af Centraladministrationens arkiver (Danske Kancelli), folketællinger og skattemandtal, Det kgl. Kapels arkiv, rådstuearkiver, amts- og stiftsamtarkiver, retsbetjentarkiver (skifter og retssager), godsarkiver samt nodesamlinger i offentlig og privat eje.

Projektet er finansieret af Statens humanistiske Forskningsråd og min daglige arbejdsplads Dansk Folkemindesamling i fællesskab. I perioden fra 1. nov. 1992 til 31. okt. 1994 er jeg blevet frikøbt af Forskningsrådet fra alt rutinearbejde for at kunne koncentrere mig om forskningen. Resultatet bliver en afhandling i bogform, der forventes at kunne færdiggøres i 1995. Det er mit håb, at arbejdet senere kan følges op med en nodeudgave.

Jens Henrik Koudal

POLAR INUIT TRADITIONAL MUSIC

Projektets formål er at beskrive den traditionelle sangkultur hos Polar Inuit i Thule-området.

Udgangsmaterialet er en samling lydoptagelser gjort i 1937 af arkæologen og etnologen prof. Erik Holtved. Jeg blev i 1958, af Københavns Universitet ved prof. Nils Schiørring, anmodet om at transskribere og analysere denne samling, som omfatter 106 trommesange, 22 sange i fortællinger, en sang for et barn, og to magiske formler. I 1962 og i 1984 var jeg i Thule-området for at gøre optagelser for Dansk Folkemindesamling. I 1962 optog eskimologen mag. art. Bent Jensen og jeg omkring 350 sange, i 1984 blev der gjort ca. 220 sangoptagelser i samarbejde med folkloristen Pauline Lumholt.

Transskriptionen af sangene i Erik Holtveds samling viste, at næsten alle sangene var af samme temmelig komplicerede formtype. Denne formtype genfundtes i 1962- og 1984-samlingerne, men her var også tre andre veldefinerede formtyper, hvoraf én især var bemærkelsesværdig ved at have niveauforskudt lighedannethed mellem strofernes sætninger.

Meddelernes valg af sungne formtyper viste sig afhængigt af deres familiemæssige tilhørsforhold. Sangene af niveauforskudt lighedannethed kunne, helt frem til 1962-samlingen, vises at være primært sunget af efterkommere efter den sidste indvandring fra Canada, i 1860'erne.

En dækkende præsentation af sangkulturen hos Polar Inuit kunne hermed ikke gives ved udelukkende at publicere sangene i Holtveds samling, således som først påtænkt. Sange af de andre formtyper måtte med, altså analyserede transskriptioner af repræsentative sange fra 1962- og 84-samlingerne. Med den fundne direkte forbindelse til Canada øgedes muligheden – og ønsket – om at kunne placere sangkulturen hos Polar Inuit i den samlede Inuit musikkultur. Udfra dette ønske har jeg transskriberet og analyseret et meget stort antal lydoptagelser fra alle egne af Grønland og fra mange lokaliteter i Canada og Alaska. Repræsentative eksempler fra Østgrønland, Sydgrønland, Vestgrønland, Thule-området, med klarlæggelse af stilmæssige inter-relationer er fremlagt i bogen *Traditional Greenlandic Music*. Den blev udgivet i 1992 af forlaget Kragen (Dansk Folke-mindesamling) og det grønlandske pladeselskab ULO, med en tilhørende CD/MC indeholdende 55 lydeksempler fra de nævnte lokaliteter samt Canada.

Den kommende udgivelse indledes med en historisk redegørelse og præsentation af udgivelser indeholdende beskrivelser/musiknotationer af traditionel Inuit musik fra alle Inuit-egne. Efter forhåndsomtale af transskriptionsmetode, tegnforklaring m.v. følger analyserede transskriptioner af samtlige sange i Erik Holtveds samling, med efterfølgende konklusioner. Bogens anden del viser de øvrige formtyper i området eksemplificeret gennem sange fra 1962-samlingen, ligeledes analyserede.

Blandt undersøgelsesresultaterne i bogens afslutningsdel gives en karakteristik af syngemåden og fremførelsespraksis i forbindelse med forskellige sangkategorier. Her fremlægges de samlede undersøgelsesresultater af analyserne vedrørende det pentatone tonemateriale, melodik, rytmik, formdannelser, samt relationerne til andre Inuit musikkulturer. Udover disse fysisk målbare parametre præsenteres oplysninger udfra sangernes egne omtaler af deres sangkultur og dens sociale betydning i samfundet.

Projektet har været støttet af Statens Videnskabsfond, Dronning Ingrid's Fond, Folketingets Grønlandsfond og Statens humanistiske Forskningsråd. Bogen ventes færdiggjort om et par år.

Michael Hauser

ÖSTERSJÖPROJEKTET

Östersjöområdet som musiklandskap. Musiker – institutioner – repertoarer

Med stöd från *Nordiska samarbetsnämnden för humanistisk forskning* (NOS-H) går „Östersjöprojektet“ (påbörjat 1990) nu in i sin avslutande fas. Projektgruppen består av följande personer: doc. dr Greger Andersson (Lund; projektledare), prof. dr em. Fabian Dahlström (Åbo), arkivar, cand. mag. Jens Henrik Koudal (Köpenhamn), prof. dr Heinrich W. Schwab (Kiel) samt cand. philol. Arne Stakkeland (Kristiansand). Projektet med dess särskilda fokusering på stadsmusikantväsendet under 1600- och 1700-talet och dess utgångspunkter har i flera sammanhang redan presenterats. Den mest omfattande presentationen på nordiskt område gjordes vid Nordiska musikforskarkongressen i Oslo 1992 (se kongressrapport Oslo 1993). Det är självklart ännu för tidigt att summera projektarbetet och dess resultat i sin helhet. Befogat kan emellertid vara att något redogöra för projektets kontakter med externa forskare och forskargrupper. Dessa kontakter som ofta kanaliserats genom konferenser och seminarier har också genererat flera viktiga artiklar. Tyvärr är långt i från alla ännu publicerade.

Redan från början poängterades vikten av kontakter med andra forskarmiljöer i Östersjöområdet, inte minst i de baltiska staterna, för vilka NOS-H anslog särskilda medel. I februari 1992 (14-16) arrangerade Tallinns musikkonservatorium tillsammans med Estlands tonsättarförening och i samråd med vår projektgrupp en konferens på temat *Music life in the countries around the Baltic sea in the 16.-18. centuries*, i vilken forskare från alla tre baltiska staterna deltog. Konferensbidragen är under utgivning i den finska musikvetenskapliga tidskriften *Musiikkitiede* (utg. av Inst. för musikvetenskap i Helsingfors). Kontakterna med baltiska forskare har därefter varit kontinuerlig. Forskare från samtliga länder har varit inbjudna till projektgruppens arbetsseminarier. Två forskare – Heidi Heinmaa (Tallinn) och Zane Gailite (Riga) – har knutits till projektet som aktiva medarbetare; båda lämnar egna bidrag till de dokumentvolymerna som blir projektets huvudresultat (se nedan).

Baltikum betyder emellertid inte bara forskarkontakter utan också arkiv och bibliotek, vilka nu under senare tid blivit tillgängliga för forskare från utlandet på ett sätt som bara för några år sedan var helt otänkbart. Greger Andersson och särskilt Fabian Dahlström har ägnat sig åt intensiva arkivstudier i främst Tallinn (Reval), Tartu (Dorpat) och Riga. Stadsarkivet i Tallinn tillhör nu ett av de största och mest kompletta stadsarkiven i Europa, sedan man under hösten 1990 återförde de delar av arkivet som i samband med andra världskriget flyttades till Tyskland.

Med forskare från en vidare östeuropeisk krets kom projektgruppen i kontakt med vid en konferens i Odense den 26-28 september 1992, arrangerad av ett annat NOS-H-projekt, *Byerne i Østersøområdet*, under ledning av Thomas Riis (Köpenhamn). Omedelbart före denna konferens var Greger Andersson inbjuden till ett internationellt symposium i Köln, arrangerat av musikvetenskapliga

institutionen vid Kölns universitet och Institut für Ostdeutsche Musik. Temat för symposiet var *Die Musik der Deutschen im Osten und ihre Wechselwirkung mit den Nachbarn* (Kongressrapp. under utg.). Vid detta symposium deltog forskare inte minst från Polen och Baltikum.

Med Intitut für Ostdeutsche Musik har projektet behållit kontakten. Till ett arbetsseminarium i Kiel i december 1992 inbjöds dess direktor dr. Helmus Loos att medverka. Samma institut arrangerade tillsammans med de musikvetenskapliga institutionerna i Greifswald och Gdansk i månadsskiftet november/december 1993 en internationell konferens på temat *Musica Baltica – interregionale musik-kulturelle Beziehungen im Ostseeraum*, vid vilken Greger Andersson och Jens Henrik Koudal deltog med referat.

Projektarbetet kommer som ovan antytts att utmynna i fyra dokumentvolymer, *Dokumente des Stadtmusikantentums im Ostseeraum*, som är tänkta att allsidigt belysa stadsmusikantväsendet i Östersjöområdet:

I. Der Stadtmusicus. Eine Berufs- und Kulturgeschichte in Einzelzeugnissen. Utg. Greger Andersson

II. Die Kunst der Stadtmusikanten. Das musikalische Repertoire. Utg. Heinrich W. Schwab

III. Das Stadtmusikantentum. Eine kommentierte Bibliografie. Utg. Jens Henrik Koudal

IV. Stadtmusikanten im Ostseeraum. Kommentierte Verzeichnisse zu Personen, Städten und Ländern. Utg. Fabian Dahlström

För samtliga fyra volymer föreligger nu utarbetade modeller i fråga om innehåll och disposition. Varje volym kommer att ges fylliga inledningar och en tyngdpunkt kommer att ligga på kommentarer av dokument, musikverk etc. Samtliga projektdeltagare samt vissa externa, såsom de baltiska, medverkar i samtliga volymer.

Greger Andersson (Lund)

UDGIVELSEN AF NIELS W. GADES VÆRKER

Fonden til Udgivelse af Niels W. Gades værker er stiftet af Dansk Selskab for Musikforskning i 1990. Den er organiseret som en almennyttig selvejende institution, der „skal varetage udgivelsen af Niels W. Gades værker med henblik på at stille disse til rådighed for offentligheden, musikvidenskabelig forskning, universiteter og andre højere læreanstalter i Danmark og udlandet samt for udøvende kunstnere“.

Udgivelsen finansieres af Augustinus Fonden og Lundbeckfonden. Derudover har Statens Humanistiske Forskningsråd bevilget en halvtidssekretærstilling.

Der er ialt projekteret med ca. 19 bind til første etape af udgivelsen: instrumentalværkerne. Det er senere hensigten at fortsætte med anden etape (vokalværkerne) og tredje etape (den dramatiske musik). De første bind forventes at udkomme i 1994.

Værkerne fordeles på følgende serier:

Symfonier

Ouverturer

Andre orkesterværker

Klaver- og orgelværker

Kammermusik

Hvert bind er planlagt til et omfang på ca. 200 sider.

Fonden ledes af en bestyrelse på 5 medlemmer, hvis formand er professor, dr. phil. Finn Egeland Hansen. Derudover er der til projektet tilknyttet en kreds af udgivere, der varetager tilrettelæggelsen af nodeteksten til de enkelte bind. Udgiverkredsen består af danske og udenlandske universitetsfolk og stipendiater. Som redaktionssekretær og daglig leder er ansat cand. mag. Anne Ørbæk Jensen, og for de redaktionelle retningslinier står mag. art. Niels Bo Foltmann, der også fungerer som en af udgiverne.

I forbindelse med udgaven er der etableret et Niels W. Gade-arkiv, som har til huse på Det kgl. Bibliotek i København. Kernen i arbejdet er en stor database, der indeholder oplysninger om Gade-noder (såvel trykte som manuskripter), breve (såvel registranter som fuld tekst), litteratur, fonogrammer og billedmateriale. En del materiale findes i kopi i arkivet.

Arkivet udgiver et *Newsletter*, der informerer om projektets aktiviteter og som distribueres gratis til interesserede. I øvrigt er man velkommen til at rette henvendelse til arkivet i sager vedrørende Niels W. Gade, ligesom vi med tak modtager oplysninger om materiale, der vedrører komponisten. Adressen er:

Fonden til Udgivelse af Niels W. Gades værker

Det kgl. Bibliotek, Postboks 2149

DK-1016 København K, Tel. 00 45/ 33 93 01 11, lokal 314

Niels Bo Foltmann & Anne Ørbæk Jensen

DaCapo

Den generelle revision af musikloven i 1987 åbnede mulighed for etablering af flere nye institutioner til styrkelse af de områder inden for musiklivet, som erfaringsmæssigt har haft vanskeligt ved at gøre sig gældende på almindelige markedsvilkår. I august 1989 oprettedes således *DaCapo – Selskabet til udgivelse af dansk Musik på Fonogram og Videogram*. Det betød samtidig nedlæggelse af *Dansk Musik Antologi* (DMA) og udskillelse af fonogramproduktionen fra Samfundet til Udgivelse af Dansk Musik (SUDM), idet det nye selskab fik som primær opgave dels at færdiggøre DMA's produktionsplaner, dels at videreføre SUDM's fonogramaktiviteter med fortsat hovedvægt på nutidig dansk kompositionsmusik.

DaCapo's årlige driftsbudget på ca. 1,5 mio. kr. finansieres hovedsageligt gennem tilskud fra Statens Musikråd, hvortil kommer en beskednen egenindtægt samt støtte fra private fonde til enkeltprojekter. Selskabets årlige produktionskapacitet udgør 12-15 CD-udgivelser, hvoraf ca. halvdelen omfatter det nyere og nyeste repertoire.

DaCapo ledes af en direktør i samarbejde med en bestyrelse, hvis sammensætning sikrer kontakt til alle væsentlige miljøer inden for dansk musikliv: komponister, musikere, forskningsinstitutioner, brugere (biblioteker) og bevilgende myndigheder (Kulturministeriet/Statens Musikråd).

DaCapo har hidtil koncentreret sig om den danske partiturmusik fra dens tidligste blomstring i 1500-tallet til idag. Fremtidig vil også nutidig dansk jazz og såkaldt fusionsmusik være at finde blandt *DaCapo's* udgivelser. Fra 1994 igangsætter Statens Musikråd desuden en forsøgsordning til fremme af distributionen af eksperimenterende rytmisk musik i *DaCapo's* regi.

På videosiden er planlagt en serie komponist- og ensembleportrætter, men disse projekter har indtil videre måttet udskydes af økonomiske grunde.

Det er relativt overkommeligt at udvælge og indspille dansk kvalitetsmusik med kompetente danske musikere. Det er væsentligt mere krævende at få indspilningerne synliggjort og markedsført. Derfor indgik *DaCapo* i 1991 en distributionsaftale med *HNH International*, der bl.a. udgiver plademærkerne *Naxos* og *Marco Polo*. Hermed har *DaCapo's* udgivelser fået adgang til et internationalt distributionsnet, og det har ført til en glædeligt voksende interesse for dansk musik, selvom salgstallene endnu ikke er frapperende målt med international alen.

DaCapo har netop udsendt sit første katalog, omfattende realiserede og planlagte CD-produktioner i perioden 1989-94. Kataloget indeholder 36 numre, spændende fra 1500-tallets hofmusik over guldalderen – Kuhlau Weyse, Gade, Hartmann og Heise – til elektroakustisk musik fra DIEM-studiet i Århus.

Blandt forestående udgivelser af det ældre repertoire bør fremhæves Buxtehudes samlede triosonater – med Lars Ulrik Mortensen som ankermand – og Weyses 6 symfonier med Det kgl. Kapel og Michael Schönwandt. Samtidsmusikken tilgodeses først og fremmest med en løbende serie komponistportrætter.

Aktuel i denne sammenhæng er en netop færdigproduceret CD med kammermusikværker af Mogens Winkel Holm.

En egentlig dansk antologi på CD vil *DaCapo* indtil videre ikke kunne præstere. Hensigten med oprettelsen af selskabet var fra første færd at sikre en regelmæssig produktion og distribution af den del af det nationale kvalitetsrepertoire, som de kommercielle selskaber ikke ønsker at markedsføre.

Sven Erik Werner

DE FIRE RI.-PROJEKTER. EN MUSIKBIBLIOGRAFISK STATUS

På det bibliografiske område er det især de fire RI.-projekter, der dominerer diskussionerne på de årlige internationale musikbiblioteksmøder. Redaktionen for *RISM* (Répertoire International des Sources Musicales) bebuder i 1994 *Der dritte Datenbankindex der Musikhandschriften 1600-1850* (Serie A/II) udgivet på ca. 40 mikrofiches. Udgivelsen vil rumme omkring 120.000 indførsler med hoveddelen ordnet efter komponist og titel. Derudover suppleres med flere indekser og ikke mindst et incipit-register. Danmark har indberettet ca. 4.200 poster, som kan søges i Det kgl. Biblioteks database REX/REGINA.

RIIM (Répertoire International d'Iconographie Musicale) med center i New York udgiver årligt to newsletters med artikler og informationer, er medudgiver af tidsskriftet *Imago Musicae* og har indtil nu publiceret 8 hæfter med registrering af amerikanske museers musikikonografiske bestand. Der er for øjeblikket ikke aktiv dansk deltagelse i gruppen.

RILM (Répertoire International de Littérature Musicale) forsøger ihærdigt at komme ajour med udgivelsen af litteraturindekser. Projektet får informationer fra 43 lande, deriblandt Danmark, og man håber at være på omgangshøjde i ca. 1996. *RILM*-basen er nu kommet på CD-ROM'en *MUSE*, der også indeholder meget materiale fra Library of Congress, især fonogramposter. Søgemulighederne udvides derved betydeligt, idet CD-ROM'en omfatter alle indekseringer til og med 1988. Samtidig kan man søge ikke alene på forfatter, titel, år o.l., men også på tidsskriftnavn, ord i indekserne etc. Årlige opdateringer vil udkomme.

RIPM (Répertoire International de la Presse Musicale) udgives i bogform og indeholder grundige indekseringer af vigtige 1800-tals musikperiodica. Det kgl. Bibliotek har indkøbt serien som indtil nu udgøres af omkring 60 bind, med tidsskrifter fra Tyskland, England, Østrig, Italien, U.S.A. og Frankrig. Blandt titlerne ses bl.a.: *Allgemeine Wiener Musik-Zeitung*, *L'Art musical*, *Dwight's Journal of Music*, *Il Teatro Illustrato* og *The Musical Standard*. Det skandinaviske stof er i øjeblikket under udarbejdelse i Norge, og for Danmarks vedkommende drejer det sig om de tre centrale periodica *Tidsskrift for Musik* (1857-1859), *Nordisk Tidsskrift for Musik* (1871-1873) og *Musikbladet* (1884-1893). Projektet er ialt sat til 135

bind, og de næste lande på listen vil være Belgien, Holland, Spanien, Portugal, Ungarn og Rusland.

Herudover findes andre nyere eller projekterede hjælpemidler til søgning af musiklitteratur, såvel bøger og tidsskrifter som noder og fonogrammer. *CPM Plus* (Catalogue of Published Music) på CD-ROM fremstår som en opfølgning af den trykte udgave fra 1980. Registreringen omfatter hele British Library's beholdning af trykte musikaler dels indtil 1980, dels en opdatering af bestanden til og med 1992, ialt ca. 1 mill. poster. *Music Index* på CD-ROM svarer til den trykte udgave, men med mediets flere søgemuligheder. Den omfatter perioden 1981-89, ialt ca. 300.000 poster, og den findes tilgængelig på Det kgl. Bibliotek. *MUSICROM*, ligeledes på CD-ROM er et katalog over hollandske bibliotekers nodebeholdninger op til 1991, ialt ca. 300.000 poster. Også den findes tilgængelig på Det kgl. Bibliotek. Dette er kun et udpluk af CD-ROM'er til brug for søgning af musikalsk materiale. Især på fonogram-området findes en del andre tilbud.

Det er den internationale musikbiblioteksforenings plan at gøre *Whistling* og *Hofmeisters* omfattende trykte kataloger over musiktryk i det 19. århundrede alment tilgængelige. I begyndelsen var det tanken, at hvert bibliotek skulle indbette sin bestand af noder fra katalogerne som en form for fortsættelse af RISM, men det viste sig hurtigt at være for omfattende. Man forsøgte siden at indskanne de gamle kataloger, men på grund af for ringe eksemplarer og for varierende skrifttyper viste dette sig ikke hensigtsmæssigt. Løsningen er blevet, at man indtaster de ca. 400.000 poster, og for øjeblikket overvejes et regelsæt for inddatering af annoncer og bekendtgørelser. Det er planen, at denne database skal udkomme på CD-ROM, hovedsagelig til brug for datering og verifikation.

Anne Ørbæk Jensen

MUSIKKEN I DEN STORE DANSKE ENCYKLOPÆDI

I slutningen af 1960'erne var der planer fremme om at udsende en ny udgave af *Salmonsens Konversationsleksikon*. Tiden var efterhånden løbet fra det gamle opslagsværk, som ikke havde fået nogen værdig afløser. Der var kort sagt behov for et leksikon, der kunne sammenfatte og videregive til kommende generationer den sum af viden, vi sidder inde med i slutningen af det 20. århundrede.

Skønt arbejdet med nyudgivelsen blev påbegyndt og tilmed nåede forholdsvis langt frem, måtte planerne af forskellige grunde skrinlægges i begyndelsen af 1970'erne. Behovet for et moderne dansk opslagsværk var dog stadig aktuelt, og en snes år senere blev ideen taget op på ny, denne gang i let ændret skikkelse, idet det nye værk skulle indskrænkes til 20 bind, samtidig med, at det skulle have et andet navn, således at det reelt blev et nyt og selvstændigt opslagsværk. Som alle ved, fik Danmarks Nationalleksikon titlen *Den Store Danske Encyklopædi*. Første bind udsendes i november 1994, og resten følger indtil 2001. Forlaget Gyldendal,

der står for udgivelsen, har blandt andet Augustinusfonden i ryggen som garant for projektets gennemførelse. Til hovedredaktør valgtes professor *Jørn Lund*; om sig har han samlet en stab af fagredaktører, der holder til i lokalerne på Nytorv 17.

I titlen på det nye værk ligger frem for alt, at alle sider af tilværelsen skal tages under behandling, hvilket selvsagt også gælder musikken, der udgør ca. 3% af den samlede stofmængde. I de udsendte brochurer og reklametryksager er der gjort rede for, hvorledes redaktionen søger at knytte specialister fra hele landet til projektet, således at den højest opnåelige standard og pålidelighed tilstræbes. Musikken udgør naturligvis ingen undtagelse.

Hele området musik er inddelt i 13 emnekredse: musikken før 1600, barok, klassik, romantik, det 20. århundrede, dansk musik, jazz, rock, musikinstrumenter, udøvende kunstnere, musikteori, folkemusik, kirkemusik. For hvert område er udpeget en fagkonsulent, der dels medvirker til at afgøre, hvilke emner, der skal behandles, dels er behjælpelig med at finde egnede forfattere. Disse søges fortrinsvis blandt danske specialister inden for de enkelte emner. Fagkonsulenten har desuden til opgave at foretage den løbende kontrol af artiklernes indhold; dette gælder såvel rigtigheden af de givne oplysninger (årstal o.l.) som udvælgelsen af dem.

Dette sidste spørgsmål har givet og vil til det sidste give anledning til overvejelser og drøftelser mellem redaktør og fagkonsulenter. Hvilke stikord skal med, hvor lange skal artiklerne være, hvor detaljeret skal de udformes? Det er spørgsmål, der ikke kan besvares entydigt. I et værk som *Den Store Danske Encyklopædi*, der som nævnt skal dække alle sider af tilværelsen, er der naturligvis begrænset plads til rådighed for belysning af de enkelte emner, og det er derfor vigtigt at sikre, at de meddelte oplysninger er væsentlige. I artiklen om Beethoven bliver der fx næppe plads til at nævne hans mandolinsonate, medens det på den anden side ville være utænkeligt at springe hans strygekvartetter over. Mange vil måske søge forgæves efter navne og begreber, som det har været nødvendigt at udelade, andre vil måske undre sig over, hvor kortfattet de enkelte emner bliver beskrevet.

Hertil er kun at sige, at vi efter bedste evne søger at imødekomme de behov og ønsker om oplysninger, som vi tror vil opstå hos brugerne.

Peter Ryom

NORDENS MUSIKHISTORIA

Vid en genomläsning av musikhistoriska framställningar från de nordiska länderna – en svensk musikhistoria, en norsk musikhistoria osv. – påträffar man nära nog identiskt disponerade kapitel. Samma likhet är påtaglig också i fråga om själva innehållet. De nationella musikhistorieböckerna beskriver en rad parallella historiska förlopp och innehåller en hel rad gemensamma fakta. Vid eftertanke är

detta inte särskilt märkligt med hänsyn till den historiska „sammanflätning“ som överhuvudtaget präglat Norden, i vilken inte minst den språkliga gemenskapen spelat roll.

Anmärkningsvärt är däremot att inte nordiska musikkforskare hittills, enskilt eller i grupp, i större utsträckning försökt att se Norden som ett enhetligt kulturellt område – som det av allt att döma måste ha varit – utan valt att se sitt respektive lands musikhistoria utifrån ett tämligen snävt nationellt perspektiv.

Ett projektförslag för en *Nordens musikhistoria* utarbetades av docent Greger Andersson (Lund universitet), forskningssekreteraren fil. dr Henrik Karlsson (Kungl. musikaliska akademien) och prof. dr. Heinrich W. Schwab (Christian-Albrechts-Universität, Kiel), ett förslag som beviljades ekonomiskt stöd från *Nordiska Kulturfonden* våren 1993. Huvudman för projektet är *Kungl. musikaliska akademien* (Stockholm) med Henrik Karlsson som administrativ samordnare. Projektets mål är att inom en treårsperiod åstadkomma en monografi över Nordens musikhistoria. Enligt planerna skall denna bok presenteras och diskuteras vid den Nordiska musikkforskarkongressen 1996 i Lund.

De nyssnämnda personerna utgör projektets ledningsgrupp och Greger Andersson är utsedd att vara redaktör för den planerade monografin. Därtill har ett nordiskt redaktionsråd formerats som utöver ledningsgruppen består av följande personer: prof. dr. em. Fabian Dahlström (Åbo), prof. dr. Erkki Salmenhaara (Helsingfors), prof. Harald Herresthal (Oslo), universitetslektor Niels Martin Jensen (Köpenhamn) och tonsättaren Thorkell Sigurbjörnsson (Kópavogur, Island). Som författare kommer ytterligare 10-15 nordiska forskare att engageras.

Syftet med projektet är att se Norden som en enhetlig musikhistorisk och musikkulturell region och därmed komma bort från den ända till våra dagar dominerande 1800-talistiska musikhistoriesynen som betonar det nationella. I stället eftersträvas en övernationell regional musikhistoria. Det kommer således inte att bli frågan om ett slags additiv sammanlänkning av de enskilda ländernas musikhistoria utan om att finna de gemensamma musikhistoriska strukturerna för hela Norden. Hur har de nordiska länderna genom århundradena profilerat sig som ett slags enhetligt musiklandskap och hur såg denna profil ut under olika epoker?

Projektet och den planerade monografin är tänkt att dels summera det nuvarande forskningsläget, dels ge underlag för diskussioner om inriktningen av en framtida fördjupad forskning. Det är således inte tal om att skriva en heltäckande eller en „definitiv“ nordisk musikhistoria. Snarare är tanken att – särskilt hos yngre nordiska musikkforskare – väcka och uppamma ett intresse för musikhistorisk forskning i allmänhet och för den nordiska i synnerhet.

Greger Andersson (Lund)

EN NY UDGAVE AF DIE MUSIK IN GESCHICHTE UND GEGENWART

Allerede få år efter at første udgave af *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* var udkommet (udgivet 1949-79 (registerbind 1986)), toges der skridt til planlægningen af en andenudgave. Arbejdet på denne er nu i gang hos Bärenreiter-Verlag i Kassel. I modsætning til førsteudgaven vil den komme til at fremtræde som en „Sachenzyklopädie“ (otte bind), hvoraf første bind skal udkomme 1994, samt en „Personenteil“ (tolv bind), som er planlagt at skulle udkomme fra 1998. Værkets hovedredaktør er professor Ludwig Finscher, medens redaktionens konsulent på det danske stofområde er forskningsstipendiat, mag.art. Claus Røllum-Larsen.

red.

DEN DANSKE ORGELREGISTRANT

Danske kirkegængere og organister må siges at være temmelig forkælede i orgelmæssig henseende. Langt de fleste af landets kirker har i dag et godt og velholdt instrument stående, bygget af et af vore dygtige danske orgelbyggerier og ofte udstyret med et betragteligt antal stemmer. Det er faktisk temmelig sandsynligt at Danmark er det land i verden der ofrer flest penge på kirkeorgler i forhold til antallet af kirkegængere.

Men medaljen har også en bagside: de seneste årtiers voldsomme byggeaktivitet har gjort det af med størsteparten af de orgler der stod i kirkerne i mellemkrigsårene, og mange vidnesbyrd om ældre dansk orgelbygningshåndværk er således forsvundet.

Det var på denne baggrund Det Danske Orgelselskab i 1972 tog initiativet til oprettelsen af Den Danske Orgelregistrant: man ønskede at få skrevet de danske orgler i mandtal, således at man havde et pålideligt grundlag for en overordnet bevaringspolitik

I samarbejde med Musikhistorisk Museum søgte man om støtte hos Statens Humanistiske Forskningsråd. Ansøgningen blev imødekommet og i efteråret 1972 gik denne artikels forfatter og hans fotograferende og maskinskrivende hustru Annelise Olesen i gang med arbejdet. Vores arbejdsplads var – udover de ca. 2.500 kirker m.v. – Musikhistorisk Museum i København, der den dag i dag er Orgelregistrantens hjemsted.

Der fandtes i 1972 ikke tilsvarende registranter i andre lande, og vi måtte derfor begynde fra bunden med at udtænke en metode, der med et behersket tidsforbrug kunne gøre det muligt at indsamle væsentlige og énsartede oplysninger om emnet. Dengang talte man ikke om databaser, men det var faktisk noget sådant vi lagde grunden til med vore forskellige skemaer og rutiner.

Efter fem års forløb var indsamlings- og redigeringsarbejdet afsluttet, og der skulle findes en ordning for registrantens fortsatte drift. Efter nogle vanskeligheder lykkedes det at få etableret en ordning, hvorefter Musikhistorisk Museum og

Nationalmuseet i fællesskab sørger for kontorfaciliteter samt en beskeden aflønning af Orgelregistrantens leder.

Registranten er i dag et velfungerende centralregister vedr. dansk orgelbygning. Hvert instrument – dødt eller levende – har i princippet sin egen sagsmappe, hvis indhold af rapporter, udskrifter, fotokopier og fotografier dels skyldes registrantens eget indsamlingsarbejde, dels kommer fra det netværk af orgelbyggere, arkitekter, museumsfolk og *organ freaks*, der regelmæssigt sender os materiale af forskellig art. Den løbende udbygning af materialet foregår i to retninger: *fremad* med en ajourføring af oplysningerne om de aktuelle forhold og *bagud* med kildeudskrifter, arkivaliekopier m.v.

Materialet i de store hængemappeskabe bliver flittigt brugt, såvel af professionelle som af amatører. Postmængden stiger år for år, og det samlede årlige antal ind- og udgående brevforsendelser nærmer sig de 200.

Der blev ikke gjort sensationelle enkeltfund under de 5 års opdagelsesrejse – der blev ikke fundet ukendte Compenius- eller Raphaëlis-orgler på kirkeloftene – men til gengæld viste der sig at være langt flere værdifulde ældre orgler – hovedsagelig fra 1800-tallet – end man havde kunnet vente efter de seneste års byggeboom.

Der er ikke aktuelle planer om større bogudgivelser med udgangspunkt i orgelregistrantens materiale, men som et led i Det Danske Orgelselskabs bestræbelser for at værne om dansk orgelkultur udsendtes 1987 en kortfattet fortegnelse over ældre orgler i danske kirker. Alle de berørte kirker fik fortegnelsen tilsendt, og noget tyder på at dette har medvirket til en øget forståelse for de gamle instrumenters værdi og egenart.

Registrantens arkiv er et gammeldags papirarkiv, men siden foråret 1992 er alle nye rapporter tillige blevet gemt som datafiler. Endvidere er et specialsyet databaseprogram blevet udviklet i sommeren 1993, beregnet til oplysninger om danske orgelbyggeres arbejder gennem tiderne (samt udenlandske orgelbyggeres arbejder i Danmark).

Ole Olesen

NODEFUNDET PÅ AALHOLM SLOT

I sensommeren 1991 var jeg så heldig at finde en ukendt nodesamling i arkivet på Aalholm på Lolland. Samlingen består af ca. 225 musikværker, nemlig ca. 150 trykte og ca. 75 håndskrevne, alle fra 1700-tallet. Den stammer fra Otto Ludvig Raben (1730-91), der fra 1750 og til sin død var greve af „Christiansholm“ dvs. Aalholm og det nærliggende Bramsløkke. Sammen med noderne lå hans fransk-sprogede dagbog for perioden 1749-90.

Som en dansk repræsentant for l'Ancient régime var den unge grev Raben på dannelsesrejse til Paris fra 1750 til 1754. Han færdedes ved Ludvig XV's hof og gik i teatret, til baller, opera, opera-comique samt offentlige og private koncerter.

Raben var passioneret fløjtespiller. Han lærte at spille af fem lærere i København og Paris, heriblandt Frankrigs berømteste fløjtevirtuos Michel Blavet (1700-68). Fra 1757 til 1768 flyttede han og hustruen hver vinter til København for at deltage i selskabs- og musiklivet omkring hoffet. Fra 1756 spillede han desuden selv med ved de halvoffentlige koncerter i „Det musikalske Selskab“ i Rådhusstræde i København. I perioden 1755-65 nævner Raben i sin dagbog det utal af koncerter, som faderen afholdt på Bramsløkke, i København og endda i Hamburg. Raben afholdt også selv koncerter på Aalholm, hvor der dog ikke kan spores noget fast kapel. Raben omtaler under de sommerlige besøg hos hustruens familie i Holsten koncerter og anden privat musikudøvelse på slotte og herregårde som Gottorp, Altenhof, Helmsdorf, Seedorf og Neversdorf. Han dyrkede i øvrigt også sin musikinteresse hos velstående købmænd og embedsmænd på Lolland-Falster.

Blandt de ca. 75 håndskrevne musikværker i nodesamlingen finder man 12 *fløjtekoncerter* af Vivaldi, Scheibe, Hasse, Agrell, Pergolesi, Quantz og Döbberth, 23 *kvaretter* af K. J. Toeschi og Pleyel, 17 *triosoner* af Jomelli, Gluck, Spourni, Pergolesi, Chelleri og Schweinitz, 12 *violinduetter* af Viotti, en *klavernodebog* med 73 småstykker samt en *koralbog* og 2500 *danse- og ariemelodier for solofløjte*. (Pergolesi-værkerne er næppe ægte).

Blandt de ca. 150 trykte kompositioner findes 7 *orkesterværker* af Viotti, M. L. Symen, St. Georges og Pleyel, en *seksstet* og 10 *kvintetter* af Pleyel, 30 *strygekvartetter* af Haydn og 11 af Pleyel, samt en hel del værker for *et eller to instrumenter med eller uden continuo* af Telemann, Pleyel, Leeder, Blavet, Baillot, Lolli, Rode, Kreutzer, Beethoven og Nardini. Af danske tryk forefindes kun Zincks koralbog og klaverudtoget til Schulz' „Høstgildet“.

Hovedparten af nodesamlingen er fra Otto Ludvig Rabens tid, dvs. ca. 1750-90. Det fremgår af nummereringen, at håndskriftsamlingen må have været betydeligt større. Blandt håndskrifterne har tre fløjtekoncerter af Scheibe og to fløjtekoncerter af Agrell vist sig at være unica. Alt i alt afspejler nodesamlingen, at man på det lollandske grevskab har været godt ajour med den aktuelle musik i Europa.

Det er et åbent spørgsmål, hvor Aalholm-samlingen har været brugt. Det kan ikke udelukkes, at dele af nodesamlingen har tilknytning til musikalske cirkler i København eller Holsten. Fra Danmark kendes i øvrigt kun to andre samlinger fra 1700-tallet, der kan sammenlignes med den foreliggende, nemlig kammerherre W. H. R. R. Gieddes store samling af fløjtemusik i Det kgl. Bibliotek og baron Frederik Juels nodesamling på Valdemar slot (der dog primært indeholder vokalmusik).

Aalholm-samlingen blev præsenteret ved en helaftensudsendelse i Danmarks radio's P2 den 27. august 1992 og en artikel i det historiske tidsskrift *Siden Saxo*, 1, 1992. Til radioudsendelsen indspillede barokorkestret „Concerto Copenhagen“ blandt andet fire fløjtekoncerter af Scheibe (2), Agrell og Hasse. Musikken blev studieproduceret af DR og blev udgivet på CD af Chandos i februar 1993 (Chan 0535).

En nøjere rederørelse for fundet, blandt andet med en komplet værktegning, finder man i min artikel „Nodefundet på Aalholm Slot. En kort præsentation“.

tion“ i Århus-musikinstituttets årbog *Cecilia* 1992-93, s. 265-278. (Værkfortegnelsen har også været trykt i *CHM-nyt*, Meddelelser fra Center for Historisk Musik, 16:8, april 1993). Desuden er min artikel „The Music Discovered at Aalholm Manor: A Brief Introduction“ under trykning i *Fontes artis musicae*. Samlingen har i foråret 1993 været genstand for et studiekredsarbejde på Musikvidenskabeligt Institut i København. Der overvejes en nodeudgave.

Aalholm viste i sommeren 1993 en udstilling om grev Raben og musikken og afholdt i den forbindelse en lille koncert. Nodesamlingen forbliver i privat eje på slottet, men den vigtigste del af den har siden april 1993 været offentlig tilgængelig i form af mikrofilm på Det kgl. Bibliotek. Aalholms nuværende ejere John og Merete Raben-Levetzau samt museumsleder Bjørn Ohl har med stor velvilje, hjælpsomhed og interesse fulgt arbejdet med at udforske og tilgængeliggøre dette sjældne nodefund.

Jens Henrik Koudal

MUSIKTERAPIFORSKNINGEN PÅ EN SKILLEVEJ

Rapport fra VII World Congress in Music Therapy, Vitoria-Gasteiz 19.-23. juli 1993

Det siger næsten sig selv, at musikterapiens udøvere (klinikere og forskere) for det meste er „holister“. De arbejder induktivt, subjektorienteret og fænomenologisk med „det hele menneske“ (klienten – og dem selv). Selvfølgelig kan man også bedrive musikterapeutisk forskning efter „det gamle, naturvidenskabelige paradigme“ (kvantitativt, produktorienteret) – det er der faktisk tradition for i USA og Storbritannien. Men fagfolkets flertal hælder (ligesom inden for andre områder af psykoterapien) til kvalitative, procesorienterede arbejdsmåder. Med fokus på betydningsdannelsen og interaktionen i terapien.

I det internationale musikterapeutiske samfund møder man, nu som før, dette „nye paradigme“ i alle dets former: fra det trivielt utroværdige til det spirituelt storslåede. Det var Verdenskongressen i Baskerlandets hovedstad et vidnesbyrd om. Faktisk på alle disciplinens områder: fra den kliniske praksis på klientniveau over musikterapiens „skoledannelser“ til forskningen. – Der er langt fra pyramideenergi til musikterapi med torturofre; fra pseudo-shamanisme til vibroakustik!

Sådan en kongres er lidt af et internationalt supermarked – med et stort og varieret varesortiment, en del discount, nogle knaldtilbud, hvoraf ikke alle lever ganske op til varedeklarationerne – plus afdelingen for „eksotiske specialiteter“. Men også en masse gedigen kvalitet – på papiret yderst imponerende, i praksis ganske overvældende: Foredrag af varierende længde i op til syv samtidige spor fra 9-13 og igen fra 15-17.30, derefter workshops til kl. 19.30, med op til ni valgmuligheder! Hver aften desuden et kunstnerisk tilbud.

Man kan selvfølgelig diskutere, om „supermarkedsmodellen“ er den eneste mulige – eller om en verdenskongres i højere grad bør have seminarform, med langt færre og til gengæld bedre indlæg og god tid til debat. Uden alt for megen „genbrug“ og „tvivlsom kvalitet“. Personligt så jeg det gerne, men vanskelighederne er åbenlyse, og på de givne præmisser må man sige, at *Tony Wigram* (AUC) og *Patxi del Campo* (værtlandet) havde udført et stort, fortjenstfuldt planlægningsarbejde.

Inden for temaet *Musikterapeutisk Forskning* var der forbavsende få præsentationer af egentlig klinisk forskning. Jeg tror det hænger sammen med, at forholdet mellem klinisk praksis og forskningspraksis p.t. er inde i en vanskelig overgangsfase. I 1980 sagde 4 ud af 5 amerikanske klinikere, at de ikke kunne bruge forskernes resultater i deres daglig arbejde. Det har medført, at (især amerikanske) forskere nu fokuserer på nødvendigheden af *kvalitativ forskning i musikterapeutisk praksis*. Noget tyder på, at tidligere tiders „kløft“ mellem psykoterapeutisk og specialpædagogisk orienterede musikterapeuter og forskere er ved at blive afløst af „nye modsætninger“: a) mellem klinikere og forskere, b) mellem forskere af kvantitativ og kvalitativ observans. I Vitoria mente flere (amerikanske) forskere f.eks., at „kun kliniske musikterapeuter kan bedrive kvalitativ musikterapiforskning“! Dette betragter jeg som udtryk for en uheldig tendens: Begrebsparret kvantitativ/kvalitativ forskning sættes (fejlagtigt) lig med begrebsparret positivistisk/naturalistisk (new paradigm, fænomenologi osv.). På denne falske præmis afskrives så den mere traditionelle, naturvidenskabeligt orienterede musikterapi-forskning (der som nævnt er udbredt både i USA og i England) som uforenelig med musikterapiens proces-„natur“.

Efter min mening repræsenterer kvantitativ og kvalitativ forskning to forskellige aspekter af vores viden om verden – det reducerbare over for det ikke-reducerbare; tal plus verbalsprog overfor verbalsprog plus non-verbale udtryksformer. Der er tale om forskellige gyldighedsområder, erkendelsesformer og sprogkoder. Og udsagnskraft i forhold til politikere, som stadig vil have „hårde data“! Og derfor bør *begge* forskningstraditioner udvikles (af forskere såvel som klinikere), ikke mindst inden for så ungt et forskningsfelt som musikterapi.

Der var ikke mange tyskere i Vitoria. Formentlig et udtryk for, at de tyske forskere (der hører til fagets absolut bedste) ikke har været overbevist om nødvendigheden af at tage til Spanien. Dette behøver dog ikke give anledning til andet end store forventninger til næste verdenskongres 1996 – i Hamburg!

Lars Ole Bonde

Jeg kan henvise interesserede til min mere udførlige rapport i: *Nordisk Tidskrift for Musikterapi*, 1993 2 (2) s. 35-40. Kongressens bredde er dokumenteret i den over 300 sider store *Book of Abstracts* med en side på spansk og engelsk om hvert enkelt bidrag. Forskningsaktiviteterne p.t. kortlægges i: Rogers, Penny og Henk Smeijsters (1993): *European Music Therapy Research Register*. W.O.M. Burg. Reigersstraat 87, 3581 KP Utrecht NL.

Musica Baltica

Musica Baltica – interregionale musikkulturelle Beziehungen im Ostseeraum. Musikforskerkongres i Greifswald og Gdansk 28. november til 3. december 1993

I 1991 genoptog universitetet i Greifswald den tradition for at afholde musikvidenskabelige seminarer med regionalt afgrænsede emner, som blev skabt af Hans Engel og Walter Vetter i 1920'erne og 1930'erne. I 1992 var emnet „Zu inter-regionalen musikkulturellen Beziehungen im Ostseeraum“ og samme år afholdt Institut für Deutsche Musik im Osten (Bergisch-Gladbach) en konference om „Die Musik der Deutschen im Osten und ihre Wechselwirkung mit den Nachbarn“. Igen i 1993 havde man i Greifswald valgt at arrangere en konference om interregionale musikforbindelser i Østersøområdet. Uafhængigt heraf havde polske musikforskere imidlertid planlagt en konference med samme tema, og man valgte da at skabe én fælles konference, hvor deltagerne efter de to første dage i Greifswald blev kørt i bus til Gdansk for at fortsætte i yderligere tre dage. Der deltog 49 indbudte musikforskere fra 11 nationer, og arrangørerne var: Institut für Musikwissenschaft und Musikpädagogik ved Ernst-Moritz-Arndt-Universitetet i Greifswald (dr. Lutz Winkler), Musikvidenskabeligt institut ved Musikakademiet „S. Moniuszko“ i Gdansk m.fl. (prof. dr. Joachim Gudel) og Institut für Deutsche Musik im Osten (prof. dr. Helmut Loos). Undertegnede var eneste deltager fra Danmark.

Konferencen var en succes både fagligt og menneskeligt. Kredsen var ikke større, end at man kunne mødes i ét rum. Alle indbudte holdt et 20 minutters foredrag, der var fælles diskussioner, og desuden var der indlagt en eller to koncerter hver dag. Et besøg på Musikakademiets bibliotek i Gdansk blev der også tid til.

Foredragene omhandlede emner fra renaissance til vore dage. Her er det umuligt at gå nøjere ind på de enkelte foredrag. Men foredragene kredsede om nogle hovedtemaer.

Et hovedtema var, hvad man kunne kalde musiklivsforskning. Der var bl.a. foredrag om Hansestædernes musikliv i det 17. årh., om musikernes rejser i Østersøområdet, om musiklivet i Greifswald i det 19. årh., om musikalske forbindelser mellem England og Østersøen i det 17.-18. årh. og om spredningsveje for den italienske barokstil til Østersøområdets centre. Et andet hovedtema var musikere og komponister, der virkede i en Østersøby, ikke mindst Gdansk. Der var foredrag om bl.a. Crato Bütner, J. J. Rowaldt, Daniel Friderici, B. Erben, G. S. Löber, J. V. Meder, J. B. Freisslich og Heinrich Dorn. Andre talte om Østersøområdets reception af nogle bestemte af de store komponister (Telemann, Gluck), og endnu andre om internationale strømninger som tysk indflydelse på korsangen i Sverige, nordisk tematik i tjekkisk musik, tysk-russiske kulturforbindelser, polskdans eller musikinstrumenter („Drehleier“ og orgelbygning) i Østersøområdet. Endelig var der flere, der tog udgangspunkt i en bestemt kilde, eller

belyste arkivsituationen i en bestemt region, og der var adskillige foredrag om nulevende østeuropæiske komponister (K. Palubicki, E. Synowiec, K. Olczaka m.fl.). Alle indlæg vil blive trykt i kongresrapporten.

Især hos polakker og tyskere mærkede man, at musikforskerne betragtede studiet af den lokale region (byen, amtet, delstaten/regionen) som en naturlig og nødvendig opgave for et universitet. Interessen for receptionshistorie var ligeledes tydelig. Dette er ikke en tilbagevenden til tidligere tiders hjemstavnsforskning. Blandt de fleste af deltagerne mærkede man en oprigtig vilje til at overvinde fortidens overdrevne nationalisme og studere musikken og musikerne ud fra en mere nøgtern international synsvinkel. Men alt var ikke idyl. Særlig intens blev diskussionen, da man drøftede den opgave, som Institut für Deutsche Musik im Osten forbereder: At skabe et leksikon om tyske musikere i det område, som engang var Pommern. Der blev ingen enighed om, hvilket koncept, man burde vælge.

Den ånd, som dominerede kongressen, lover godt for et fremtidigt internationalt samarbejde mellem musikforskere fra landene omkring Østersøen.

Jens Henrik Koudal